

HARASZTI Gábor

A Tájak–Korok–Múzeumok mozgalom négy évtizede

Négy évtizede, 1977-ben indult útjára a Tájak–Korok–Múzeumok mozgalom. Az ún. *bélyegzős játék* új kereteket adott a honismerettel, természetjárással foglalkozó érdeklődők számára, s különösen a fiatalok számára jelentős ismeretterjesztő feladatokat vállalt. A mozgalom szervező bizottsága 1977-ben összeállította és kiadta a *Magyarország látogatható természetvédelmi területei, műemlékei, múzeumai* című katalógust, amelyhez térképmelléklet is készült. A füzet öt kiadásban 450 000 példányt ért meg. Első kiadása 1700 objektumot sorolt fel, megyénkénti, településenkénti csoportosításban. Az objektum bejárata mellett emblémás felhívó táblát helyeztek el, s a megtekintést az objektum fenntartója a katalógusbeli négyjegyű sorszámmal tartalmazó emblémás bélyegzővel igazolta az odalátogató turistáknak, akik a pecséteket bronz, ezüst, majd arany fokozatért gyűjthették. Az országjáró játékban két éven belül ezernél többen szereztek arany fokozatot, már a kezdetekkor tízezrek vettek részt, ma is nagy a sikere.

A bélyegzőhelyek látogatását később különböző mozgalmi játékokkal kapcsolták össze, évente újabb teljesítendő feladatot kínálva az öntevékeny kirándulóknak. Ilyen volt a *Barokk kor*, a *Polgárosodás*, a *Magyar államiság*, az *Árpád-kor*, a *Budapest 125 éve*, az *Ifjak-bősök nyomában*, a *Középkori templomalapítók és templomépítők nyomában*, a *Kossuth*, a *Rákóczi*, a *Forradalom és szabadságharc*, de volt lakóhely ismertető, illetve szabadon választott évfordulóhoz kapcsolt pályázat is. A *vándorkönyves mozgalom* több éves sikeres kutatómunkát igényelt, tíz főcélbe szervezett inas, legény, mester fokozattal. Az általános mellett 2008-tól Széchenyi-, 2010-től Fekete István, 2014-től Erzsébet királyné (Sisi), 2017-től Arany János helyszínek felkeresésére él folyamatos lehetőség. A felsorolt játékokkal a kezdetek óta több mint egymillió, hazáját szerető résztvevőt sikerült megmozgatni.

A pecsétygyűjtő játékban arany fokozatot teljesítők kezdetben egyéves ingyenes múzeumlátogatásra jogosító emléklapot kaptak. Hét év elteltével, 1985-ben, a mozgalom egyesületté szerveződött: 1335 alapító taggal megalakult a *Tájak–Korok–Múzeumok Egyesület*. Alapító elnöke a szervező bizottságban sokat tevékenykedő Székely Miklós (1921–2006), ügyvezető elnöke a szervező bizottságot a kezdetektől irányító Éri István (1929–2009) lett. A mai – sok helyre ingyenes, vagy kedvezményes belépésre jogosító – tagsági igazolványnak egyre nagyobb a becsülete. Az egyesületnek jelenleg 2200, zömében aktív tagja van szerte az országban, minden korosztályból.

A tagok igénye volt, hogy segítsünk a kirándulásokra való felkészülésben, amelyhez a katalógus önmagában nem elég, abból csak azt tudja meg, hogy mit érdemes felkeresnie. A látóknak zöméről az egykori útikönyvek egyáltalán nem, vagy alig pár sort írtak. Így – közkívánatra – indult útjára a *Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtára*, amelynek ötletgazdája Zákonyi Ferenc (1909–1991) volt. Máig közel 850 magyar nyelvű, s száz idegen nyelvű kö-

tete, füzete látott napvilágot (angol, német, olasz, román, szlovák, török nyelven), közülük sok több kiadást, átdolgozást, bővítést is megélt. A Kiskönyvtár kötetei 1978 óta összesen tizenegymillió példányban jelentek meg! A mozgalom vezetői immár egy évtizede az új füzeteket és új bélyegzőhelyeket ünnepélyes bemutató sétával népszerűsítik. Ez történt pl. Szentendrén, Iglón, Márkusfalván, Szepesszombatban, Pécelen, Gödöllőn, Jászsalsószentgyörgyön, Kecskeméten, Kunszentmiklóson, Cegléden, Vecsésen, Esztergomban.

A tagság egy részének további igénye volt, hogy programokat is szervezzenek számukra. Sokan szívesen vettek volna részt tartalmas, akár fárasztó és költséges kirándulásokon, csak nem volt idejük azokra alaposan felkészülni. Nem mindenkinek elégíti ki az igényét az idegenforgalmi hivatalok, utazási irodák szervezte, viszonylag kis kötöttséggel járó társasutazás. Az egyesület tagjai nem szórakozásból, passzióból indulnak útra, kizárólag kényelmes szolgáltatást igényelve, hanem ismereteiket szeretnék tartalmasan bővíteni. Így alakultak meg a tagcsoportok egy-egy aktív klubvezető irányításával, a legnemesebb értelemben vett társadalmi munkában végzett közösségszervező és vezető tevékenységével. Van, amely múzeumhoz, másik művelődési házhoz, turista szakosztályhoz, nyugdíjas csoporthoz kapcsolódva vagy abba integrálódva működik. Az egy- és többnapos bel- és külföldi kirándulások, országjárások, túrák, városnéző séták, koncert-, színház-, opera- és múzeumlátogatások mellett klubélet folyik, ismeretterjesztő és irodalmi stb. előadásokkal, vetélkedőkkel, programokkal, az ünnepek közös, bensőséges megtartásával. Több tagcsoport szervez nyári tábort, foglalkozik helytörténeti kutatással, városvédelemmel, ismeretterjesztő kiadványok készítésével, kiállítások szervezésével. Jelenleg mintegy 1200 klubtag vesz részt 10 tagcsoportban, s van 1000 egyéni egyesületi tag. Az Egyesület vezetősége igyekszik támogatni a klubvezetőket, évente bejárótúrával kombinált továbbképző hétvégét is szervez számukra, az elmúlt években Békéscsaba, Pécs, Salgótarján, Bábolna, Veszprém, Hajdúhadház, Budapest, illetve Hajdúböszörmény voltak a bázishelyek, 2010-ben az ökoturizmusról szóló tanfolyamon vehettek részt. A klubtagok társadalmi munkában tárlatvezetéssel, teremörködéssel segítik a partner múzeumok munkáját pl. a Múzeumok Éjszakáján, a Múzeumok Őszi Fesztiválján. Az Egyesület jelen van a budapesti nemzetközi Utazás Kiállításon és a Múzeumok Majálisán. A határon túli magyarsággal is tartja a kapcsolatot, kezdeményezésére a hazai TKM Kiskönyvtárhoz hasonló sorozat indult Erdélyben és a Felvidéken.

A TKME számos együttműködő partnerrel áll munkakapcsolatban. Ilyen – többek között – az Örökség Kulturpolitikai Intézet, a Turista és Természetjáró Információs Egyesület, a Budapesti Honismereti Társaság, az Angyalföldi Láng Művelődési Központ Köz-művelődési Egyesület, a Magyar Térképbarátok Társulata, a Vasutas Természetjárók Szövetsége, a Magyar Vasútmodellezők és Vasútbarátok Országos Egyesülete, a Kisvasutak Baráti Köre Egyesület, a Magyar Közlekedési Közművelődésért Alapítvány, a Határon Túli Magyar Emlékhelyekért Alapítvány, a Magyar Közlekedési Klub, a Völgyiség Turista Egyesület, a Dobogó Természetjáró és Hegymászó Egyesület, a Vasutas Természetjárók Bükk-i Egyesülete, a Budapesti Történeti Múzeum Baráti Köre Egyesület, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum és a Magyar Turista folyóirat. Az egyesületi működés rendszeres pályázati támogatója volt a Nemzeti Civil Alapprogram, 2015 óta a Nemzeti Együttműködési Alap.

A mozgalom dokumentumaiból, relikviáiból az elmúlt években több nagyszerű időszak kiállítás nyílt. Elsőként Szentesen, a Koszta József Múzeumban, ez később a székesfehérvári Szent István Király Múzeumban, a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban, s a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtárban volt látható, legutóbb pedig a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Az Egyesület számos szakmai elismerést kapott, így 1990-ben Kós Károly-díjat,

1991-ben Ifjúsági-díjat, 1992-ben Fehér Rózsa-díjat, 1994-ben pedig Műemlékvédelemért-díjat. 1998-ban kiemelten közhasznú minősítést nyert.

A Tajak–Korok–Múzeumok Egyesület a szó eredeti értelmében vett civil szervezetként önzetlen támogatókat, kiskönyvtár megrendelőket, szja 1%-ukat felajánlókat, önkénteseket, s a hazájuk értékeire büszke mecénásokat, szponzorokat keres nemes céljainak további megvalósításához.

(Olvasóink a mozgalommal kapcsolatban információkat olvashatnak a www.tkme.hu honlapon. Szerkesztőségünk felhívja a figyelmet legújabb kiadványukra: A Tajak–Korok–Múzeumok aranykönyve 1977–2015. Szerkesztette: Sipos Katalin. TKME, Budapest, 2015. 120 o. ISBN 978-963-554-578-0)

Durucsó Zsolt:
Ipiapacs I.